

TALABALARDA IJODIY VAZIFALARNI BAJARISHDAGI KO'NIKMALARNING SHAKLLANISHI

Artikov Maqsud Baxadirovich

assistent

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

ANNOTATSIYA

Talabalar o'rtasida ijodiy faoliyat tajribasini muvaffaqiyatli shakllantirish uchun har bir talaba hal qilish uchun mos bo'lgan vazifalarni tanlash mezonlari kerak. Bunday mezonlarni ishlab chiqish uchun kimyo o'qitishda ijodiy faoliyatning uyg'un tajribasini shakllantirish zarurati to'g'risidagi qoidadan foydalanildi.

Kalit so'zlar: Talaba, faoliyat, mezon, ta'lim va tarbiya, dastur, kognitiv faoliyat.

Xozirgi vaqtga kelib ta'limning hamma bosqichlarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyati yaratildi. Ta'lim va tarbiyaning samaradorligini oshirish uchun informatsion va innovatsion texnologiyalarni dars jarayoniga joriy etishga oid o'quv-uslubiy majmualarning yangi avlodini yaratish zamon talabi hisoblanadi. Talabalar o'rtasida ijodiy faoliyat tajribasini muvaffaqiyatli shakllantirish uchun har bir talaba hal qilish uchun mos bo'lgan vazifalarni tanlash mezonlari kerak.

Bunday mezonlarni ishlab chiqish uchun kimyo o'qitishda ijodiy faoliyatning uyg'un tajribasini shakllantirish zarurati to'g'risidagi qoidadan foydalanildi. Bu mezonlarning shakllanishida ijodiy faoliyat ko'nikmalari shakllanishida maqsadni belgilab olish ustuvor vazifa bo'lib hisoblanadi.

***MAQSAD BELGILARI**

- **Amaldagi dastur talablariga muvofiqligi.** Shubhasiz, talabalarga taklif qilinadigan vazifalarning aksariyati (ayniqsa, fanni o'rganishning birinchi

bosqichlarida) dastur talablaridan oshmasligi kerak, ya'ni. ularni yechish uchun o'quvchilardan darslarda ko'rib chiqilmagan nazariy tushunchalar va faktlarni bilish talab etilmaydi. Shu bilan birga, fanga qiziqqan va materialni yaxshi biladigan talabalar uchun ba'zan dastur talablaridan yuqori bo'lgan topshiriqlarni taklif qilish tavsiya etiladi.

Ushbu muammolarni hal qilish mustaqil kognitiv faoliyatni rag'batlantiradi va talabalarni mustaqil ravishda bilimlarni to'ldirishga va yetishmayotgan ma'lumotlar manbalarini izlashga o'rgatadi. Agar talaba kimyo faniga unchalik qiziqmasa, fanni chuqur bilmasa, bundan tashqari, mustaqil bilim olish ko'nikmasiga ega bo'lmasa, unga dastur talablaridan yuqori bo'lgan topshiriqlarni berish maqsadga muvofiq emasligi aniq. hal qilish. Bunday topshiriqlar o'quvchilarni inkonsizligi tufayli ijodkorlikdan qaytaradi.

- **Turli xil kimyoviy tarkib vazifalari** . Bu xususiyatga ko'ra talabalardan o'quv kursi o'rganilayotgan dasturga muvofiq barcha mavzularni qamrab oluvchi masalalarni yechishlari talab qilinadi. Talabalarga bir vaqtning o'zida bir nechta mavzularni o'z ichiga olgan topshiriqlarni berish ham foydalidir. Bundan tashqari, talabalar topshiriq qaysi mavzuda tuzilganligini bilmasligi kerak; bu ularni yechim izlash yo'nalishi aniq bo'lmagan vaziyatga olib keladi.

- **Masala mazmunining o'tish vaqtiga mos kelishi dasturiy ta'minot materiallari** . Odatdagi muammolarni hal qilish an'anaviy ravishda talabalar joriy materialni bilishlarini nazarda tutadi. Ijodkorlik ko'proq nostandart vaziyatlarda mavjud bilimlardan foydalanishni o'rganish bilan bog'liq. Shuning uchun ijodiy topshiriqlar odatda ilgari o'rganilgan mavzular bilan bog'liq. Shu bilan birga, hali o'rganilmagan mavzular bo'yicha topshiriqlar berish imkoniyati ham istisno qilinmaydi. Bunday topshiriqlar darslik bilan mustaqil ishlashga qodir talabalarga yechish uchun berilishi mumkin.

- **Vazifaning murakkabligi**. Bu xilma-xillik belgisiga muvofiq, talabalarga chuqur bilim talab qiladigan murakkab vazifalar ham, uzoq fikrlash zanjirini qurish ham, murakkab eksperiment o'tkazish ham kerak; shuningdek oddiy vazifalar.

Vazifalarni tanlashda talabalarning mavzuni qanchalik chuqur bilishlarini hisobga olish kerak. Agar, masalan, talaba kimyo bo'yicha yuzaki bilimga ega bo'lsa, unga murakkab muammolarni taklif qilish tavsiya etilmaydi. Qolgan talabalarga hal qilish uchun turli xil murakkablikdagi vazifalar berilishi mumkin.

- **Ko'p sub'ektivlik.** Talabalar uchun tegishli fanlar, shuningdek, kundalik hayot, texnologiya, sanoat, ekologiya, san'at va boshqalar bilan bog'liq masalalarni hal qilish foydalidir. Topshiriqlarni tanlashda ularning ko'p sub'ektivligini hisobga olish kerak. Shubhasiz, talabalar oldiga qo'yiladigan topshiriqlar bu borada ham xilma-xil bo'lishi kerak.

- **Muammoni taqdim etishning xilma-xilligi.** Shu asosda barcha vazifalarni ikki guruhga bo'lish mumkin: talabalarning o'zlari muammoni aniqlaydigan vazifalar va asosiy muammo allaqachon shakllantirilgan vazifalar va talabalar uni faqat hal qilishlari kerak. Talabalarning ishini kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, ular uchun muammolarni aniqlash eng qiyin narsa bo'lib, topshiriqlarni tanlashda e'tiborga olish kerak. Ijodiy faoliyatda katta tajribaga ega bo'lmagan talabalar uchun muammoni aniqlash bo'yicha vazifalarni hal qilishning iloji bo'lmasligi mumkin, shuning uchun mashg'ulotlarning birinchi bosqichlarida bunday vazifalardan voz kechish tavsiya etiladi.

- **Yakuniy qidiruv natijasining xilma-xilligi.** Yakuniy natijaga ko'ra ijodiy vazifalarni quyidagilarga bo'lish mumkin:

*moddalarni aniqlash va ularning tarkibini isbotlash;

*aralashmalarni ajratish, moddani ajratish yoki uni tozalash usulini taklif qilish, aralashmaning tarkibini aniqlash;

*moddani olish usulini taklif qilish;

*foydali buyumni olish;

*qurilma dizayni;

*qandaydir ta'sirga erishish yo'lini taklif qilish;

*optimal tarkib yoki optimal sharoitlar taklifi;

*moddalar yoki kompozitsiyalardan foydalanishni, shuningdek jarayonni taklif qilish;

*har qanday hodisaning mohiyatini tushuntirish.

Shuni aytib o‘tish kerakki vazifalarni tanlashda yakuniy qidiruv natijasi nuqtai nazaridan ularning xilma-xilligi zarurligini hisobga olish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1.M.Nishonov, Sh.Mamajonov, V.Xujaev. Kimyo o‘qitish metodikasi.

Toshkent-2002

2. L. V. Golish. Talimning faol usullari : mazmuni, tanlash, amalga oshirish, Toshkent. , O‘rta maxsus kasb-hunar talimi markazi. 2011-yil.

3. I. N. Borisov , “ Kimyoni o‘qitish metodikasi ” Toshkent., “ O‘qituvchi “ 1996-yil.

4.R.J. Ishmammedov “Innovatcion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llari” Toshkent 2004-yil.

